

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

р. XIX
ч. 9 – 12
19. марца 2009
ціна 0,20 €

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

• Погляд на дакотрых участніках 2. навучнага семінара карпаторусіністыкі 19. 3. 2009 на Пряшівскай універсітэці. За чэльны стіл засілі: (справа) ПэДр. М. Мальцовска, ПэДр. С. Конечні, к. н. і ПэДр. А. Плішкова, ПэД.

Єм Русіном ці Словаком?

Ай кідь беру од штату лем таку істу пенсію, як многы з нас, не сановала єм тото бідне евро і передплатила єм собі на рік 2009 вшыткы нашы русиньскы выдання, незалежно од того, хто іх выдає, бо хочу знати, што ся міджі нами Русинами на Словеньску і у світі дїє і як ся стараєме міджі собов в тім тяжкім світі жыти, розуміти собі і сполупрацовати міджі собов.

При чітаню многых статей мі сердце стискає якась велика безрадноть, безнадій і біль за нас Русинів при здобываню і доказованю того, же сьме меншына людей, котра має мати свое достоїнне місце нелем на Словеньску, але у цілім світі.

Чом то Русины, яких характеризує шіре сердце, прекрасна культура і традиції, мусять неперестанно боєвати і вшыткыма можныма способыма доказовати через медіі, же суть **народом, котрый має свою богату історію і значіть має мати достоїнне місце міджі другыма народами на тій нашій прекрасній Землі?**

Лемже як роздумую, так роздумую, пришла єм на і єдну неприємну одповідь, а тов є **все іщі недостаток** глу-

бокого національного пересвідчіння многых Русинів о тім, же єм Русин, Русинка. Головно у людей, котры суть у чельных функціях русиньскых організацій, од найнизшых до найвысшых.

СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ 2011

Ниякыма словама, ниякыма аргументама, ани тыма найкрасшыма і найпрываблівшыма русиньскыма акціями не пересвідчїме, наприклад, такого твердого русиньского „Українца“ яким є **Павло Богдан, Іван Лаба** і їм подобны, котры твердять, же **Союз русинів-українців на Словеньску** застрішує обидви народности – Русинів і Українців, покы мы ся за свою русиньску ідентичноть будеме в кутику сердца ганьбити або бояти, і в урядных документах собі будеме писати народноть словеньску з тым, же нас хтось колись „побаламутив“ і здерорьентовав... **Жаль, могла бы єм вказати пальцём на таких русиньскых функціонерів, котры твердять, наприклад, же нашто ся нам учіти русиньскый язык, кідь го знаме, бо сьме ся з ним народили...**

Мій погляд є такий, же **кідь хтось колись когось „побаламутив“ у 50-х роках минулого стороча, вже міг в р. 2001, а так само буде мочі в р. 2011 скінчіти свое блуджїня і написати собі свою праву народноть.** А кідь так не чує у своїм сердцю і не хоче то зробити, потім не має право быти русиньскым функціонерём. Тадь, як такий націонално несформований чоловік може пересвідчїти нашого „поблуженого“ Русина о тім, же має свою велику ціну і свое місце на землі, де жыє!? Бо то потім вшытко вызерать лем як комедія і збыточне вышмарёваня пінязей.

Честну, чїсту, статечну, шіру, жертвенну русиньску роботу і культуру докаже міджі нашыма людми робити і зробити лем честный, шірый, жертвенный і на свій род гордый Русин.

Задумайме ся вшыткы над собов, над своєю честнотью, покы будеме хотїти высловити слова А. Духновича: **„Я Русин был, єсьм і буду...“** Є то правдиве з нашого боку, або кламлемє своїх людей? Тримлю пальці вшыткым нам, абы сьме конечно досягли свое русиньске у вшыткых сферах нашого жывота!
Марія ГІРОВА, Снина

Сучасность і перспектївы Русинів очами історїка

Інштїтут русиньского языка і культуры Пряшівской універсітэты в Пряшові **19. марца 2009 зорганізовав другый семінар карпаторусіністыкі.** На нїм выступив історїк Сполоченьсконаучного інштїтуту Словеньской академії наук в Кошіцях **ПэДр. Станіслав Конечні, к. н. з темов Русины на Словеньску в 20. сторочу.**

Станіслав Конечні ся выкумом історїї народностных меншын Русинів і Українців займає уж довгы рокы. На тоту тему опубліковав многы статей в домашніх і заграничных часописах, рішыв дакілько выкумных проєктів. Як сполуавтор написав 8 монографій і веце як 100 штудій і одборных статей. Як незавіслый історик – Словак – думаєме, же є найкомпетентнїшым ученым, який може незаінтересовано высловлєвати погляды на русиньскый народностный і языковий впрос.

Другый навучний семінар карпаторусіністыкі сьме схосновали на то, жебы сьме С. Конечному поставили пару впросів. Інтересовало нас – як ся він позерає і як оцінєвав у своїх публикаціях передреволючный жытот народностной меншыны, котру в тім часі звали **україньсков**, бо наїсто мав вприсут як історик к розлічным архівным матеріалам, котры му помогли створити собі обектвный погляд на дану проблематїку.

СЕМІНАРЬ КАРПАТОРУСІНІСТЫКІ

• **Пане докторе, в єднім із своїх рефератів, прїсвяченім Николаєві Бєскидови, сьте конштатовали, же історїци суть „лем“ якасьма коментаторами розлічных історичных подій, то значіть, не мають вызначный вплив на формованя історїї. Дозволю сі але повісти, же якраз історїци суть тыма вызначныма людми, котры охабляють історичны слїды про наступны гєнерації, бо неправильно або неправды інтерпретованы історичны подїї можуть мати і неблагоприятны наслідкы до будучности. Ясно, же каждый народ мав, а очівісно мате і днесь, тенденцію прикрашлєвати свою властну історію, вказовати ся наступным поколіням в тім найліпшїм світлі, хоць не все конкретный народ в конкретнім періоді дїспоновав тыма найліпшыма „лідрами“, котры бы в данім історичнім моменті были способны зробити за свій народ тоты найліпшы рішїня. Мій впрос ся дотыкає недавной історїї той народностной меншыны, котра перед новембровых революціов была означована як **україньска**. По революції ту але vznikли дві вызначны орьєнтації – русиньска і україньска. В чім, подля Вас, суть позїтивна і недостаткы обидвох орьєнтацій в сучасности? Мала в тім історичнім моменті народнотна меншына, жыюча на северовыходї Словеньска, лїдрів, котры правильно зареагєвали на дану ситуацію? Як сьте вы особно інтерпретовали народностный жытот Русинів (тогда Українців) перед новембром 1989?**

– *Як в минулости, так і днесь в розлічных історичных моментах Русины, подобно як і други народы, ці уж бывшы або меншы, мусили рішати свої проблемы під тиском розлічных околнотей. Подобно як і други народы, Русины мали своїх способнїшых або менше способных лїдрів. Хотїло бы ся розаналїзовати такы моменты з розлічных аспектів, но кідь бы єм мав одповісти просто, „Ахіловоє пятов“ Русинів як в минулости, так і днесь є выразна економічна одсталоть реґіону і з тым звязана їх міґрація за ліпшым жытотом із своєї матерьской терїторії. Тот неприязный фактор нігда не дозволив наповно сконцентровати силы народа на свій властный розвоток – політїчний, соціалный, культурный. Приблїжу ходем не так давну минулоть – по р. 1945, коли много Русинів в рамках розлічных наборовых акцій оптовало на Україну, де „інвестовали“ свої силы і ум на розвоток чуждой державы. І хоць, правда, не вшыткы поважуют Україну за чужду державу, бо властно прихыленці етноніму „Русин-Українець“ мають амбіцію і днесь орьєнтовати свій культурно-народностный розвой якраз на Україну. Не є то планый погляд, бо є позїтивне мати „за собов“ велику державу, котра буде підпоровати своїх родаків за ґраницями, так як, наприклад мадыарьску меншыну підпорує Мадыарьско. Но в прїпадї Русинів є ситуація кус інакша, бо Україна николи не была їх матерьсков державов. Вєкшына з них ся не стотожила з україньсков ідентїтов і культуров. (Продовжїня на 2. стор.)*

Комплексный план акцій перед списованєм жытельства

(Документ Русиньской оброды на Словеньску бив предложеный єй председом і членом СРР **Владиміром Противняком** на засіданю Світової рады Русинів у Пряшові 13. фебруара 2009.)

Рік 2011 ся стане про нас Русинів вызначный і тым, же в Словеньскій републіці будє списованя жытельства. Міджі роками 1991 – 2001, кідь на Словеньску были першы пореволючны списованя людей, кількоть Русинів наростла із 17 197 на 24 201 жытелїв. Є то збївшїна о 40,7% і тотя кількоть значіть, же Русины на Словеньску творять 0,8% із вшыткых жытелїв. (Позн.: В р. 1991 в листах списованя іщі не была уведжена самостатна колонка з русиньсков народностев, але люде подля інштрукцій комьсарїв списованя собі могли русиньску народноть самы написати до вольной колонкы під вшыткыма уведжєныма народнотями. Жаль, не вшыткы комьсарї людем высвітпили, же так можуть зробити.)

В Пряшівскім краю русиньска меншына творить не 2,1%, але 2,7% жытельства, што є 21 150 людей. Але мы знаме, же в СР, окреме в Пряшівскім краю, жыє омного веце Русинів. Нажаль, не вшыткы собі свою русиньску ідентичноть усвідомлюєме і не даєме то наяво при списованю жытельства. З неофіцїалных жрїдел знаме, же Русинів на Словеньску може быти коло 120 000 або і веце! А зато, жебы сьме ся досправды приблїжили к тому предпкладаному числу і жебы нас Русинів было штонайвеце і в офіцїалных штатїстїчных документах, **Русиньска оброда на Словеньску** (РОС) створила **Комплексный план акцій і кроків РОС на рокы 2009 – 2011 перед списованєм жытельства.** Подля выпрацованых пропозицій ведно з містныма орґанізаціями РОС (МО РОС) поступно і розлічныма формами роботы хочеме ословити вшыткых Русинів Словеньска, жебы не забывали на свій род, свое корїня і культурне богат-

ство наших предків, і жебы сьме русиньску народноть і материньскый русиньскый язык ведно манїфестовали при наступнім списованю людей в р. 2011. Нашым кредом є: **Быти Русином не є ганьба, то є честь!**

Пропозиції:

1. Кажда МО РОС выпрацує властный план подля своїх представ, котрый будє замїряный на даный реґіон. Выходимє з того, же кажда МО РОС найліпше знать, у чім є в тім реґіоні сила, або наопак, што там треба выплїштыти ці приспособити даній шпецїфічній ситуації. Подля такого плану, вытвореного на реґіоналнїм прїнципі, будє кажда МО РОС поступно орґанїзовати свої активноты, при котрых будє мати на памяти тот важный акт, котрым є списованя жытельства.

2. Тїсно сполупрацовати із старостами сел і прїматорами міст. До комісій на списованя жытельства рекомєдовати активных членів РОС і інших русиньскых орґанізацій. Прїправити і наїнштатовати пропаґачны таблы на видных місцях і брати участь в орґанізованих акціях.

3. Ословити священників на селах, председу **Общєства св. Йоана Крестителя** (о. Ярослав Поповець), шефредактора часопису **Артос** (о. Мілан Ясик) і інших представителїв русиньскых орґанізацій і з нима координувати роботу так, жебы ведно і з єднотныма замірами сьме выкочіли за планованым цілєм, який поведе к успїху Русинів при списованю жытельства. В рамках того взаємно ся подїляти на забезпечованю пропаґачных матеріалів (плаґатів, летаків, одзнаків, календарїв і т. п.).
(Продовжїня на 2. стор.)

ПОЗВАННЯ

Інститут русинського языка і культури
Пряшівської університету в Пряшіві

Вас позывають на третій научний семінар
карпаторусиністики, який буде
8. апріля 2009 о 15. годині в засіданні Ректорату
ПУ, Нам. легіонарів 3, 1. шток, ч. дв. 21.

З лекцій на тему *Культурна і народностна
політика Праги на Підкарпатській Русі в 20-х
роках 20. стороча* выступить історик-слависта
і соціолог з Праги – **Кіріл Шевченко**.
В програмі семінара буде і презентація
найновших видань з карпаторусиністики.

Хочете сі купити оригінальну русиньську заставу?

**Світовий конгрес Русинів (СКР) видав лімітовану
серію 100 фалатків застави, єднотной про вшит-
ких Русинів світа.** Сучасно є то заставка СКР, зато
в спіднім лівім розі є ей назва (значка оригіналности)
в золотій фарбі. Застава є вироблена з якостного
негужжавого і неперемокавого матеріалу а ей подоба
высидит з приятої пропозиції на 9. Світовім конгресі
Русинів у Румуньску в р. 2007.

Послідні застави мож обіднати і купити на адресі:
**Svetový kongres Rusínov, Duchnovičovo nám. 1, 080
01 Prešov, Slovenská republika (Slovakia)** за ціну 75 \$
або 60 €.

**Выужыйте тоту можность купити сі заставу з
лімітованої серії!**

Комплексный план акцій перед списованём жытельства

(Закінчіня із 1. стор.)

4. До кінця каждого року – 2009, 2010, 2011 треба
выдати календарь і плагаты із тематиков активностей
РОС і далшых русиньских організацій. Представити
наше діятельство і роботу славных Русинів словом і
фотографіями, припомінаючи списованя жытельства а
тым і нашу народну приналежность.

5. Выготовити і іншый пропалагачный материал (напр.
трічка, заставки, ербы, малы каледарыкі і т. п.) окреме
про каждый окрес і МО РОС. Такой материал ся буде
роздавати на масовых акціях. На ёго забезпечіня і на
комплексну пропалагачію треба глядати спонзорів.

6. Доповнити список сел, де жыють Русины, і передати
го вшитым русиньским організаціям. Контактывати ся
із старостами і в таких селах, де жыє мала кількость
Русинів, організовати в них культурны програмы.

7. Приготовити короткы програмы розлічных жанрів
(малы сценічны формы) і выступати з ними на різних
акціях по селах і містах. В рамках першого русиньского
аматерського театру КВІТ організовати выступліня там,
де не мають властный колектив.

8. Каждая акція буде своїм обсягом присвячена списо-
ваню людей в р. 2011. Притім жываты вшиткы доступны
формы, як відеотехніку, документарны фільмы або дати
простор фольклорным і іншым колекцівам.

9. З Театром А. Духновича і ПУЛЬС-ом в Пряшіві
підписати договір о конкретній сполупраці перед каждым
їх выступлінем, предметом котрого бы была коротка
ненасилна презентація Русинів як народности, історично-
штатистичны факты із списованя людей в минулости і в
сучасности.

10. Выдати центральный плагат ку зрахованю жытель-
ста, як і плагат із стишком А. Духновича із нотами
(Вручаніє), котрый був Світовым конгресом Русинів
схвалений за гімну вшиткых Русинів (Я Русин був, есьм і
буду...). Таку пропалагачію роздати по сільских урядах,
священікам, школам в русиньских селах і каждой русиньской
організації.

11. В новинках *InfoРусин* завести од януара 2009
рубріку з назвов „Списованя людей“, або дашто подоб-
не. Дати в них простор читателям, жебы писали до той
рубріки інформації або статі із свого регіону. Найліпшы
статі потім оцінити.

12. Ословити успішных русиньских подникателів, жебы
нам помогли выдати штонайвече пропалагачных і про
каждого Русина ужыточных матеріалів, жебы каждый з
них взяв покровительство над єдным пропалагачным
матеріалом.

13. Залучіти до плану акцій і пропозиції далшых русинь-
ских організацій, подавати проекты нелем на Словенську,
але і в рамках ЕУ, жебы і таким способом забезпечити
фінансованя пропалагачного діятельства Русинів перед
списованём людей.

14. Систематично організовати выязды за нашыми
людми із пропалагачными акціями і матеріалами. Пожа-
дати Світовий конгрес Русинів, жебы фінанчно підпорив
пропалагачны акції перед наступным списованём людей.

**Комплексный план акцій і кроків РОС на рокы 2009
– 2011 перед списованём жытельства** на Словенську
быв обговореный і схвалений на засіданю ВВ РОС у
Пряшіві **17-го децембра 2008 р.**

• На намістю в центрі Кошіць ся зышло много людей на мі-
тінгу кандидаткы на президента І. Радічовой, на котрім, окре-
м іншых, выступили: (справа) Ф. Віцо а М. Ласіца.
Фоткы: П. Крайняк, мол.

І о Русинів ся интересують, а то є добрі

В спеціальной релачії телевізії Маркіза **НА ТІЛО** перед
президентськыма вольбами єдна з кандидаток на пост президента
Словенської републіки, пані **Зузана Мартінакова** повіла, же
свою вебову сторінку мать, окреме языка словенського і в языку
мадярськым, ромськым і українськым. Кідь ся попозерате на тоту
сторінку www.zuzanamartinakova.sk, так прийдете на то, же пані
кандідатка мать ту свої тексты **не в українськым, але русиньскым
языку!** І кідь часто ходит на навщівы міджи Русинів, перед
телевізными камерами зробила хыбу. Але і на хыбы мать каждый
право. Но на ей вебовій сторінці суть тексты в русиньскым языку,
а то є добрі.

Так істо з ініціативы председы Містной організації Русинь-
ской неброды в Пряшіві **Федора Віцо** подарило ся надвязати
контакт із далшых президентськов кандидатков, професорков
Іветов Радічовов. Федор Віцо дістав можность говорити о
Русинах на мітінгу **13. марца 2009 на переповненім намістю
в Кошіцах**. Мітінг модеровав знамый умелець **Мілан Ласіца**,
котрый, окреме іншого выставив Ф. Віцови публічне высидічняя
якості. Як ся вказує, Івета Радічова знать много о Русинах через
свого небогого мужа Стана Радіча, котрый ся стрічав із пред-
ставителями русиньского Театру Александра Духновича в Пряшіві
(з драматургом і режисером **Василєм Турком** і з герцьями ТАД).
Може, же І. Радічова наш народ іщі публічно спомяне, а то по
перечітаню дакотрых книжок, котры ей подаровав Ф. Віцо.

Третім потішінём є, же у звязи зо vznikом Словенського штату
19. марца 2009 в релачії Словенської телевізії **ВЕЧУР НА ТЕМУ**
публічно ся говорило о Підкарпатській Русі і Русинах. А то є тыж
добрі. Веце як добрі!!!

Мгр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

БІОГРАФІЯ

ПгДр. Станіслава Конєчного, к. н.

ПгДр. Станіслав Конєчний, к. н. ся народив **6. децембра 1949** в Левочі
в родині учителя. По матурі на містній *Середній общоосвітній школі*
(*Strednej všeobecnovzdelávacej škole*) одышов штудувати апробацію
історія і філософія на *Філософічну факульту в Пряшіві Універзіты П. Й.
Шафаріка в Кошіцах*. Высошкольскы штудії скінчів в р. 1973 і здобыв
кваліфікацію учителя про школы 2. цікла. По повинній воєнській службі ся
став рядным середнєшкольскым професором історії і обчаньской науки
на *Гімназії в Левочі*, де учів 10 років.

Од 1. августа 1984 на основі конкурзу ся став одборным
робітником одділіня новшій і найновшій історії *Выходословенського
музея (Východoslovenského múzea)* в Кошіцах. Од 1. марца 1985
тыж по конкурзі наступив до *Сполоченськонаучного інституту САН*
(*Spoločenskoviedného ústavu SAV*) в Кошіцах наперед як одборный, а од
року 1991 як научный робітник одділіня історії. В рамках реалізації задач
тогда повинного *Státneho plánu základného výskumu* ся занимав у першым
ряді выкумом історії української меншыны на Словенську і брав участь
на рішіню уставной задачі в области розвоія і ставу трансграничных
одношінь міджи тогдышнім Выходословенськым краєм і Закарпатськов
областєв Української советьской социалістичной републіки.

В р. 1985 успішно здав рїгорозный экзамен на катедрі історії
Філософічной факульту УПІШ в Пряшіві і здобыв титул доктора
філософії. В р. 1991 по экзаменах тзв. аспірантського мініма обгаїв на
Філософічній факульті Універзіты Коменського в Братіславі кандидатську
дизертачну роботу під назвов *Postavenie a vývoj ukrajinskej národnosti
na Slovensku v rokoch 1948 – 1960* і здобыв научный титул кандидата
історичных наук. В штудії з року 1989 під назвов *К vývoju ukrajinskej
otázky v období výstavby socializmu* як єден з першых історіків отво-
рено конштатовав, же проблем народной ідентичности людей северовы-
ходного Словенська не є вирішеный.

Од року 1990 Станіслав Конєчний ся наповно занимав штудіом історії
Русинів і Українців на Словенську і в середній Європі 20. стороча. Став
ся сполуавтором восьмох монографій і веце як 100 штудій і одборных
статей, двох каталогів, сценаря выставкы і реалізатором многих лекцій
і научных презентаций на Словенську і за ёго границями з области історії
Русинів, історії іншых етнічных меншын і подобных тем. Вів рішіня
трёх научных і одборных проектів, быв організатором або єдным з
організаторів дакілких научных акцій міжнародного характеру.

В рамках педагогічній роботы, окреме десятирічній учительской
практикы, уж четвертый рік учить *методологію історичной науки*
про третій ступінь висошкольського штудія, конкретно докторандів
Факульту гуманітных наук Універзіты Матєя Бела в Баньскій Бістріці.
На *Філософічній факульті УПІШ* Пряшіві єден семестер вів выборо-
вий семінар *Історія етнічных меншын*, на *Пряшівській універзіті*
в Пряшіві два семестры учів *Історію карпатських Русинів* і *Курз
словенської історії* на *Філологічній факульті Славянской універзіты*
в Києві і на *Ужгородській штатній універзіті* в Ужгороді.

Окрем педагогічній роботы, С. Конєчний ся займає архівным выску-
мом за границями СР, штудовав в архівах в Празі, Києві, Ужгороді і
Пржемышлі.

С. Конєчний є членом *Словенської історичной сполочности, Асоціації
україністів Словенська, Світової академії русиньской культуры*. В сучас-
ности є председом Ученої рады *Сполоченськонаучного інституту САН*
в Кошіцах, членом *Сейму САН* в Братіславі і членом *Научно-одборной
рады Словенського народного музея – Музея русиньской культуры* в
Пряшіві.

Сучасность і перспектывы Русинів очами історіка

(Закінчіня із 1. стор.)

Тоты тенденції были слїдны і у 80-тых роках минулого
стороча, кідь політична ситуація ся стала слободніша. Также
в моменті по новембрі 1989 мали Русины, видить ся, добрых
лідрів, котры понукли нову альтернативу, як была перед
новембром 1989.

А што ся тькать першой часты вашого вопросу – як єм
інтерпретовав передреволючный розвиток, одповім так: Мені
як історікови было ясно, же кідь ся в 50-ых роках нараз обяви-
ло в штатистичных документах множество Українців, котры
ту перед тым не были (аж на пару емігрантів з Галічі), в чім
є проблем. Знав єм і причіны. Єдноє з них была і тотя, же
на Україну по войні оптовало много жытелів з приграничных
областєв Выходного Словенська, главно Русинів. Там їх
по приході записали за Українців, жебы ся не могли верну-
ти назад домів. Зато было треба переименовати і других
Русинів на Українців, жебы ся не стало, же часть родины,
котра оптовала на Україну, суть Українцями, а тоты, што
зістали на Словенську, суть Русинами. Но поступно ся кіль-
кость Українців на Словенську в штатистиках зменшувала,
бо Русины ся зачали писати Словаками. Самособов, мы то
як історіки регістровали, но коментовали сьме то так, же
є ту лекавоажность а люде ся не хотять голосити к своій
народности, респ. же ей не хотять прияти за свою. Думало
ся тогды, самособов, на українську народность, бо русиньська
в штатистичных документах не была.

А што ся тькать лідрів, або чельных представителів того
періоду – дакотры ся з даным ставом стотожнили а префе-
руют го і доднесь, дакотры робили так, як ся в тім часі дало,
хоць внуторно з даным ставом не были стотожнены.

У 80-тых роках минулого стороча єм ся занимав культурно-
народностным жывом української народностной меншыны
і у своїх роботах єм часто конштатовав формалізм, котрый
ту быв евідентный. Было ясно, же фольклорны активіты, котры
были русиньскому етніку близкы, были облубены і популярны,
но шырїня умелой, то значіть не народной культуры, на базі
української культуры не было тому жытельству близке, зато
ся з такоє культуров не стотожнєвало і властно ся таким
способом однароднєвало. Конштатовали то і дакотры пред-
ставителі тогдышнього КСУТ-у – Іван Маціньскый і другы,
таже што ся тькать перспектывы, то орьєнтація на Украї-
ну, видить ся мі, не має з боку домашніх Русинів масову підпору
ани днесь. Новый русиньскый рух, репрезентуючий Русинів як
самостатну народностну меншыну, має од зачатку омного
высшу підпору (подля списованя жытельства в році 2001),
позітивным быв і факт зьєдначіня Русинів і мімо території
Словенська на базі Світового конгресу Русинів. Жаль, днесь
ся мі видить, же як кібы і ту настала стагнація. Также ту бы
мали сучасны русиньскы лідры пороздумовати – як далє.

• На жаль, і днесь то вызерать так, же много пореволучны
русиньскы організації свою роботу концентрують на
фольклорны активіты, хоць в посліднім часі їх предці лем
кус зредуковали, аргументуючы фактом, же о інакшы сорты
активіт не є интерес. Так як і в минулости, на Русинів тис-
кать небага социална ситуація. Може частіше як передтым
прихыляють ся к Богу через свою церьков і священі-
ків. Ці якраз церьков бы в тім одношіню не могла быти
зьєднующім і возроджующім фактором Русинів?

– Не єм о тім пересвідчений. Русинам треба підхопити
молоду генерацію, а покы знам, молодеж ани в минулости,
ани днесь якось масово не ходит до церькви. Зато надій
бы єм видів може в мімоконфесійных активітах поєднєных
священіків, бо священіци мали в народностнім процесі в
минулости великий вплив. Можуть го мати і днесь, але
треба ся їм, подля мене, замїряти на роботу з молодежов
формов літніх таборів, дискутованём із середнєшкольсков
і висошкольсков молодежов на темы, котры їх интересуют
– а такых є много, залежить лем од конкретных священіків,
до якої міры до тых тем закомпонують і вопросы народной
ідентіты, ей потребности або непотребности про днешнєго
молодого чоловіка. А самособов, зміцнєваня народной при-
належности в школах – бодай лем на годинах набоженської
выховы і поступне мотівованя родічів і дітей к навчаню
материнського языка і культуры своего народа. Но ту є
великий простор і про учительів в школах, мотівовати дітей к
спознаваню нелем чуждой, але главно властной культуры.

• Скоро при каждой акції, а так то было і на днешнім
семінару, зарезоновала і тема Русинів на Підкарпатю – в
Закарпатській області України – і їх жадости здобыти авто-
номію. Як ся Вы як історік позерате на тот вопрос?

– Мені є ясно, же мотівация підкарпатських Русинів мати
автономію суть главно економічны причіны на Закарпатю. На
Україні є днесь дость хаотічна ситуація, котра сперать про-
сперіті і розвитку. З другоєго боку, Русины на Підкарпатю сі
усвідомлюють свою выгодну стратегічну позицію, наприклад
і про обходны активіты з ЕУ, але мають на своій території і
природне богатство, родючу землю, котру бы моли хосенно
выужыти на свою просперіту. На другім боці, Україна сі усвід-
домлює, же припоїня Підкарпатя к Україні по році 1945 не было
зреалізоване, просто повіджено, „з церьковным порядком“.
Зато у звязи з тым вопросом ся побое, і хоць думам сі, же
в днешній ситуації суть тоты побоеваня уж беспредметны.
Бывшого Чеськословенська, котрого частєв была в минулости
і Підкарпатська Русь, уж нїт, суть ту два самостатны
штаты – Чеська і Словенська републіка, также якєсь уве-
жованя о ставі сперд першой Чеськословенської републіки
суть беспредметны. А тоты сі усвідомлюють і сучасны лідры
русиньского руху (хоць на Підкарпатю суть і інакшы погляды і
тенденції), што є про Русинів позітивным фактом.

Бісїдоваля: **Кветослава КОПОРОВА**,

Інститут русиньского языка і культуры Пряшівської універзіты

• На семінарі о отця духовных Ф. Данцакови і Е. Кубекови в Музею русиньской культуры у Пряшові 26. 2. 2009 ся зышло много интересующих ся. Самособов, главнов особов быв о. Ф. Данцак (на фотоці першы і пятый зліва), але і Г. Бескид, М. Ксеняк і М. Мальцовска.

Одкрывать припадане порохом

Русиньске культурно-освітне общество А. Духновича, Словенська асоціація русиньских організацій а Музей русиньской культуры в Пряшові і Регіональний клуб Русиньской оброди в Бардеёві 26. февраля 2009 р. в просторах Музею русиньской культуры в Пряшові зорганізували научный семінар під назвов **Одкаж жывота і творчости Еміла Кубека, священика, поета, першого русиньского романописца про сучасность**, який був присвячений 70. народенинам ПаедДр. о. Франтішка Данцака, того часу віцеканцеларя Пряшівской греко-католицькой метрополії.

О. Франтішек Данцак – знамый русиньскій громаді главно тым, же одкрыв про ню забытого русиньского писателя Еміла Кубека (1857 – 1940), який жив і творив у Снакові, Бардеёвского окресу, скады в р. 1904 одышов до Америки, де вмер і був похований. Він перевыдав на властны

кошты ёго поезію, повіданя, песьы, е сполуавтором з І. Бандурічом сценаря к ДВД о Емілови Кубекови, а тыж сполузоставителём з М. Мальцовсков книжны осучасненых повідань Е. Кубека *Єдна старіча*.

Семінар отворила і вела ПгДр. Марія Мальцовска, асітентка Інштуту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты, яка привітала юбіланта о. Франтішка Данцака, председу Русиньского культурно-освітнього общества А. Духновича Гаврііла Бескида, председу Сполку русиньских писателів Словенська Николая Ксеняка і вшыткых участников, яких ся в МРК зышло файно.

По одзвучаню рефератів – М. Мальцовска: **Вплив духовно-літературной творчости Е. Кубека на особность Ф. Данцака**, Г. Бескид: **Оцінка жывота і творчости кубеколога Ф. Данцака**, приговору Николая Ксеняка (публікуеме ниже)

од Сполку русиньских писателів Словенська і директоркы МРК О. Глосіковой, яка про робочі повинности не могла быти на семінарі, ся розкрутила кыва бісіда з юбілантом. Вопросы ся дотуляли ёго жывота і творчости, але і релігійных тем звязаных з дотримованём старославяньского і русиньского обрядового языка в наших церквах. По гратуляціях і по промітнутю фільму о Е. Кубекови юбілант вшыткых притомных, міджі котрыма была і ёго родина з Андріевой, брат Павел, позвав на малу гостину, де бісіда в милім і приятельскім дусі продовжовала.

Споминаний семінар був еднов з активіт, які робить Русиньске культурно-освітне общество А. Духновича в Пряшові. В резерві суть приготованы далшы, а то нелем в Пряшові, але і в Снині, де дїе ёго філіалка на челі з Маріев Гіровов.

–ММ–, фоткы А. З.

Вдяка главно за захованя і выдаваня творчости о. Е. Кубека і о нім самім

(Выступ на семінарі председу Сполку русиньских писателів Словенська Николая Ксеняка присвченім 70. народенинам Франтішка Данцака 26. февраля 2009 у МРК в Пряшові.)

Почливый председо Русиньского культурно-освітнього общества А. Духновича Гаврііл Бескид, почливый отець духовный Франтішек Данцак, почлива громадо! Довольте, отче духовный, ку вашому вызнамному юбілею пожелати вам од Сполку русиньских писателів Словакії (СРПС) і од директоркы Музею русиньской культуры (МРК) Др. Ольгы Глосіковой, др. н, як і од мене самого, певне здоровя, велё оптимізму і творчых успіхів.

Мы Русины належыме к народам з богатов історіев. Не мусиме ся ганьбити за наших предків ани за сучасників. Няй доказом того буде і МРК, і хоць в нім іщі здалека не є вшытко, што є заплановане і што собі заслужити, жебы ту было. То лем доказує, же в нічём сьме не одставали, а кідь, та лем в голосім і неперервнім признаваню ся к своїй народности. Бо нашу віру, духовну і материалну культуру нам много-премногы завидять. А може і то была причіна, чом многы о нашій культурі, літературі, релігії не хотіли знати, не хотіли ей узнати..., а были і снагы цалком ей неговати і зліквідовати. Так было і на Словакії по другій світовій войні. Є то смутный факт, бо были ту офіціалны крокы культуру, школы, релігій Русинів зліквідовати, як і носителів русиньской культуры, віросповіданя, отців духовных. Така ліквідачна ситуація была аж до добы Александра Дубчека, і фактічно аж до „ніжной“ революції.

Заставив ем ся при нашій добі темна, бо тогды русинство зосмішнєвали, не узнавали і „научно“ поперали, но наперек вшыткому понижованю жыла в Русинах культура дідів-прадідів, наших попередників, коловала в кровли почливість ку своему, ласка к материньскому языку, взаимна підпора, віра, дотримовали ся з поколіня на поколіня звыкы, обряды, співы...

Вам, отче духовный, наш юбіланте, належить сердечне подякованя за гляданя, одкрываня і приближованя споминаной нашой славной історії, спритулнёваня діяльства наших будителів і їх продовжователів. Маю на думці вашы работы о благореченім єпископови Василєви Гопкови і Емілови Кубекови. Своіма публикаціями, выступлениями на бісідах, семінарях сьте нам припомняли, же нашы попередники

то не мали легке, але ся не здавали. Не здавали ся... Тото бы мало быти про нас поучне. Своёй роботов, сьте доказали, же кідь колісь было тяжко а были і перзекції – то наше „Я“ ніхто не доказав з нас выкорінити, ніхто не доказав нам нашу славу минулость зо сердець выторгнути і намісто нашой минулости засадити ці наляти якусь іншу, чужду. Таки або подобны ліквідаторы – найдуть ся і днесь, ай міджі духовнов інтелігенціев. Сучасны ліквідаторы забыли, же ніч ся не зродит там, де ніт глубокого коріня, де не суть міцны силы духа, віры, де не суть стары-престары традиції. Ваши работы нам тоту правду зась припомняли.

Вы своіма роботами о минулости, як археолог, одкрывате невидиме, занесене, припадане порохом... А мы таке діятельство барз потребуеме, бо не вшыткы нашы люде знают свою історію, славу минулость. Тыкать ся то і высокошкольскы школованых людей. А де абсентує тот феномен, там, як правило, абсентує і народна гордость. І за то одкрываня нашой прогресивной історії – дякуеме.

При тій нагоді належить похвала і тым, котры майстерно осучаснили добовый язык Еміла Кубека, бо осучасненый язык є свіжый, живый, актуальный. Є то заслуга Др. Марії Мальцовской і Доц. Др. Юрія Панька, к. н.

Ваше діятельство, отче духовный, свідчить о тім, же доцінюете навязованя вывова сполочности в історії. Своёй книжков о пое-

тові, моім крайнови Василєви Кочембови, сьте доказали, же ініціатівно штудуєте і сучасность і собі усвідомлюете, як є міцно і закономірно перевязане наше минуле із сучасностєв, же істо без певной минулости є наша сучасность росколысана, розгойдана. Доказали сьте, же ся в тім ділі вызнате.

Ваши книжки належать к літературі факту. В них, як в зеркалі, видиме факты з жывота наших людей: їх роботоспособность, нашы ремесла, школы, обряды, Русинів ці уж жыють в Чехії, Польщі, Мадярії, Румунії, на Україні, в Америці і в інших штатах. Зато географічний читательскый простор доброй русиньской книжкы є великий. Треба вірити, же вашы книжки в тых просторах найдуть своїх читателів. Ай ваш фільм їх силу підкреслює.

Почливый отче духовный!

Довольте мі од СРПС, од пані директоркы МРК і од мене подяковати вам за неперестанну роботу на збогачованю русиньской літературы, культуры, релігії. Притім вас хочеме попросити, жебы сьте нашли і повіли там, де треба, слово обгаёбы за наш старославяньскій і русиньскій богослужбный язык і за тых отців духовных, котры го дотримують або хотят дотримовати. Довольте пожелати вам певне здоровя, вірных приятелів, велё оптимізму, і жебы сьте надале ходили міджі нас воодушевляти себе і нас. На многая і благая літа!

• В тых днях активісты Руського клубу – 1923 і МО Русиньской оброди в Пряшові: (зліва) Г. Бескид, Д. Кришко, П. Крайняк, мол. і Ф. Віцо зняли табу Сполку русиньских писателів Словенська з будовы Руського дому в Пряшові зо сугласом председу СРПС, бо уж давно там не є ёго центр, але в Музею русиньской культуры, де буде табла вывішена. Фотка: А. З.

До Камюнкы завітали вцацны гості

15. февраля 2009 р. староста села Камюнка, окр. Стара Любовня, Инж. Николай Мытник і членове Містной організації Русиньской оброди на Словенську (МО РОС) в Камюнкі прияли на сільскім уряді вцацных гостів споза граніці – председу Світовой рады Русинів проф. Павла Роберта Маґочія, председу наймасовішой русиньской організації в США *Carpatho-Rusyn Society* Джона Рігеттія, ёго заступкыню Марію Анну Сивакову і председкыню русиньской молодежной організації в США Марію Сілвестрі.

Темов дискусії было надвязати контакты міджі селом Камюнка і окремыма організаціями, главно в области туризму – русиньской культуры, звыків і традицій, школства і под. Марія А. Сивакова на зачатку представила роботу їх організації в Америці, котра робить на базі культуры, утримованя традицій, обчыай, а тыж повіла, же членами їх організації суть ай родаци з Камюнкы і з інших міст і сел нелем із Словакії, але і з інших штатів. Споминала проблематіку стрічаня ся Русинів в Америці, хвалила то, же там ся люде не ганьблять пригосити к своїй народности а гордо ся к ній глосять. На Словакію пришли зато, жебы навщівили села і міста, де жыють Русины, мають интерес спознавати отцізну своїх предків, спознавати культуру, традиції Русинів. З того боку мають интерес надвязати контакты і сполупрацу з русиньскыма селами, мають интерес о стародавны предметы, шматя, котре бы могли дати до музеїв у США. Марія повіла: „Не маме интерес о фестивалы тіпу Міджілаборець, де было вшытко можне, лем ніч русиньске“. Спомянула, же кідь не є на выходній Словакії работы, могли бы ся русиньскы села презентовати своєв первістнов ориґіналов культуров, своёй розділностєв – культурнов ці языковов. І в туризмі видить великы можности.

• Гости із США і Канады навщівили нелем Камюнку, але далшы два русиньскы села – Орябину і Якубяны. Загаранічны гости на фотоці: Марія Сілвестрі (друга зліва), П. Р. Маґочій (третій справа), Марія Анна Сивакова (четверта справа) і Джон Рігетті (пятый справа), котрых у Камюнкі привітав староста М. Мытник (другый справа).

Мартін Караш – председа МО РОС в Камюнкі, представив камюньскій фольклор, котрый розвивають колективы од дїтських аж по сеніорів. Презентовав активіты, котры в области русиньской культуры реалізує в селі МО РОС в сполупраці з іншыма організаціями. Представив акцію *Дні русиньских традицій*, котры ся організують уж 4-ый рік, як і доворічний камюньскій фольклорный фестивал. Презентовав ЦД, котре выдала МО РОС із *Днів русиньских традицій*. Мартін Караш на жадость америцьких Русинів був согласный організувати в Камюнкі табор про русиньскы діти з США, де бы ся учили о своїх предках, о їх жывоці, культурі, спознавали первістны ремесла, страву, танці, співы, реаговув позітивно і повів, же село Камюнка має на то вшыткы условия.

Русины з Америки ниякраз не могли порозуміти, чом камюньскій фестивал, котрый уж скоро півстороча ся організує в селі, є під патронатом проукраїнської організації СРУ СР, яка Русинів не узнає як самостатну народность. Бісідовало ся ай о церковній проблематіці, о котру бы ся мали старати тоты люде, котры суть в тім ділі заанґажованы (русиньских священиків). Быв высловлений погляд, же є потребна взаємна сполупраца вшыткых русиньских організацій, єднота при досягованю сполочных цілів. Самособов, то мож робити лем без вземного огваряня і аверзіі. Джон Рігетті повів: „Ай в США маме множество русиньских організацій, але мы ся взаємно підпоруеме і сполупрацуеме.“

Марія А. Сивакова отворила вопрос школства і представила можности їх організації реалізувати штудійны стажы студентів Русинів із Словакії в США, котры бы бывали в поєдних родинах. В сучасности є така можость реална про пятєх штудентів. Джон Рігетті говорив о тім, як їх організація інформує людей о Русинах. Мають выроблены летаки, де є накреслена мапа Подкарпатской Руси, котра помагать інформованости молодых людей. Дале мають брожуркы о Александрови Духновичови, де ся пише о нашім будителєви по анґліцькы, русиньске высылана в США, яке мож на Словакії слїдовати через інтернет.

Павел Робер Маґочій похвалив село Камюнку, котре сі утримує традиції, культуру, звыкы і то, як молоды люде суть прикладно веджены к тому, але не забыв додати, „лем жебы сьме сі не выховали живый музей“, чім хотів повісти то, же утримовати культуру народа є єдно діло, але жебы був народ живый, треба жебы знав свою бісіду, жебы нєв комуніковав. Важне є, абы родіці з дітми бісідовали по русиньскы, а таксамо отворив проблематіку закладаня русиньских клас або школ, наступне списованя людей. Мартін Караш повів, же każde село, каждый регіон є чимєсь шпецифічний, зато лем прямо люде з того регіону, села, знают, што є їх пріорітов і яков дорогов ся мають дістати к сполочному цілю. Підпредседа МО РОС в Камюнкі Инж. Петро Срока го доповнив о історічны проблемы із списованём людей, кідь описав ситуацію з русиньсков народностєв на Словакії перед 1989 роком.

Участници стрічі – домашні і загаранічны Русины – ся ведно сфотографовали і обдаровали ся маленькыма подарунками, надвязали контакты на далшу сполупрацу, к чому ся милым словом придав і староста села Камюнка Инж. Николай Мытник.

Мартін КАРАШ, Камюнка

Кідь краль жобрать...

(К новій премері в русиньскім Театрі А. Духновича в Пряшові.)

Фрідріх Дурренмат: Ангел приходить з Бабилона

Премера: 13. марца 2009, Театер Александра Духновича, Пряшів

Режия: Якуб Нвота

Сцена: Штефан Гудак

Музика: Андрій Калинин

Костіми: Анна Симкова

Драматургія: Валерій Купка

Асистент режії: Светлана Шковранова

Грають: Л. Миндош, В. Брегова, Д. Русинька, В. Русиняк, Е. Либезнюк, І. Латта, С. Шковранова, Й. Ткач, Я. Сисакова, В. Чема.

• Погляд на одну сценку з гри Ангел приходить з Бабилона, премера котрой в Театрі А. Духновича в Пряшові была 13. 3. 2009. Спереду зліва: С. Шковранова і В. Русиняк.

Пряшівський ТАД продовжує в успішній традиції абсурдно-гротескних представлень. У своїй останній премері ся представив єдно з перших комедій автора Фрідріха Дурренмата (1921–1990), котрий жив у Швайцарьску, писав по німецьку, навязовав у своїй творчости на міджвійнову авангарду і поступно ся випрофілював як оригінальний автор, котрий у своїх текстах сплює фразку з трагедій, набоженьску містику з криміналов а історичны теми з кабареом. Прославила го главно днесь уж класична трагікомедія *Навицея старой дамы*, котра ся выше 50 років грає на выштыкх світових сценах. Текст, котрий увів пряшівський драматичный колектів, не є аж такой знамый або популярный, але позератель і вдяка доброму перекладу Валерія Купки до русиньского языка може наповно абсорбовари і побавити ся на словных грачках, гуморній поінті майстра іронії, чорного гумору і сплоченьской сатиры.

Гра є інспірована легендами зо старозаконных пророцьких книг і наверхнем до часів бібличного старого віку – до Бабилоньской імперії в часі панованя мудрого і пышно, але і гордого, добивачного *Набуходонозора* (І. Латта), котрий ся прославив тым, же в 7. сторочу перед Христом добив Єрусалим. Бог пока-

рав єго наростаючу пыху: „выгнаний быв споміджі людей і їв быля, як худобина“ – пише ся в Біблії. Аж кідь ся єго тіло перетворило до звирячої подобы, зачав ся каяти і узнавати вшемогучость Бога, котрый му одпустив. Праві тот основный і вічний мотив вины і кары, котрый выплывать з нарушїня моралных принципів і догоды міджі світськым і божьскым, розвинув Дурренмат до властного і выразно актуалізованого алегоричного повіданя о жобракови і кралєві, котрий жобрать. **Ангел** (Л. Миндош) із своєв сполочничков **Куррібі** (В. Брегова) приходять до Бабилона, абы в богатї і добрі зорганізованой країні, де панує дисципліна і порядок, нашли посліднього **жобрака** (В. Русиняк). Парадоксно ся вказує, же праві він – жобрак є тым посліднім непідкореным, слободным чоловіком, причім слободомысельна „жобрацька пыха“ заінтересує і пановника, котрий сі роль жобрака хоче випробовати. Гра міджі „кралєм і жобраком“ ся так ставать основнов лінов представлїня і ключом к порозуміню того філософично-гротескного „бібличного коду“ – подобенства о беспомічности міцных і силі слободного духа. Тота опозиція ся кристалізовала выразно через главны поставы гри. *Набуходонозор* (І. Латта) мать в руках міць, але хыбує му штатницька мудрость, розважность. Ёго маскованя выликує сміх, часто аж співчуття. Наопак, **жобрак Аккі** з себе выдавать множество животной енергії, быстрости, але і мудрости. Герецька креация В. Русиняка выходить з приповідкового архетіпу валальского фігляря, котрий все переведе свого пана. Обидвоме герці суть бесконкурентны комедіанты і майстрове словных грачок, што ся в грї наповно выужыло, але містами дакус аж „знеужыло“. Молодый режисер ся у многых моментах зохабив унести „лем“ кабаре-

ным комедіантством і фразковитым сміхом і мінімально посував герців до тяжшых полог абсурдної гротескы, котра є намірена аж до роздумованя о змыслі людьской екзистенції, котра є лімітована божьма і світськыма законами. Тот метафізичный розмір ся вказав і в заключній сцені, де пановник вызыває народ, абы зачав будовати „нову“ бабильоньску вежу. Мудрый жобрак вітриє, же то є лем далша небезпечна „гра з Богом“, проту втікати з грішного міста ведно з „чїстов небеснов“ дамов, ангелом Куррубі, абы сі захранив свою тварь, „жобрацьку“ слободу і людьскую достойность. Треба повісти, же подобно, як швайцарьскый автор, і режисер представлїня інтересно актуалізує бібличны теми і мотивы. Найвыразніше то видно при (трой) поставі – **Теолог**, **Міністер** і **Кат**, де суть перепосны розлічны подобы ідеології, але і інституціалізованой моци і насилства. Роль „переболікача героків і костюмів“ перфектно звладнув **Е. Либезнюк**, котрий може найвеще проникнув до глубшых верьств драматичного тексту. Праві в єго поставах ся під трагічныма, комічныма, іронічныма і сатірічныма верьствами скрывало натякованя на таємство людьской пыхы, злобы і насилства.

Была то незвычайна сугра околностей, але премера ся одограла якраз в часі „кулмінації“ президентьской кампанії, в котрій выштыкы кандідаты бісідивали як кібы словником бібличного *Набуходонозора*, всягды довкола припоминали снагу забезпечити стабільіту державы і благо выштыкх ей жытелів. Передволебна кампань ся уж скінчила, але можете зайти до пряшівского ТАД, де увидите намного пестрішу, ціннішу і інтереснішу пановницьку „толк шов“, але і нечekanу ситуацію, кідь пановник-краль жобрать...

Петер КАША, Пряшів

Осиф Кудзей (1952) – новый матурітний вопрос

Як церьковный історик ем пересвідченый, же Осиф Кудзей з Нягова (окр. Міджілабірці) дякуючі своїм стишкам і байкам раз ся стане матурітным вопросом на середніх школах. Жебы правда была на місце, хотів бы ем обернути увагу на неточность в статі опублікованій в *Народных новинках* ч. 41 – 44/2008, стор. 2 – 3 під назвов **Як кібы ся росторженує мїх з книжками русиньской поезії**, де ся находить така інформація: „В році 1997 го [Кудзей] оловив єромонах В. Й. Кундрат, ЧСВВ, уж благой памяти, ці бы не писав до василіаньского *Благовістника*, де быв того часу шефредактором єромонах Й. В. Тімкович, ЧСВВ. Пристав на то. „Од того часу до часопису регулярно пишу поезію і прозу...“ (Позн. ред.: Множество опублікованых стишків у часопісі *Благовістник* і в інших часопісах, новинках і календарях є єдно діло, а виданя самостатных зборників поезії – друге. Также, думаю, же ту не є нияка неточность.)

Публікачны зачаткы русиньского поэта і байкаря Осифа Кудзея были такы: 4. августу 1996 р. на єпархіалнім одпусті на свято Преображенія Господнього на василіаньскій Буковій Гірці перед архієрейсков Божов Службов вісемрічна Мірослава Бартова задекларовала як привітаня про єпископа-редемпторісту Мілана Хаутура русиньскій стишок **Привітаня**. Стишок был барз шумный, зато ем собі од кураторів го выпросив і вернув ся назад до Літмановой, де сьме з єромонахом Василєм Й. Кундратом, ЧСВВ і єромонахом Гораздом А. Тімковичом, ЧСВВ (1959) ведно бывали на фарі. Із своєв поетичнов „ловлєв“ ем ся похвалив сполубратам. Тогды ми о. Кундрат (1957 – 1996) повів, же автором того *Привітаня* є способ-

ный русиньскый поет Осиф Кудзей, і жебы ем го підписав під стишок як автора. Стишок был публікованый в септембровім *Благовістнику* в р. 1996.

По тім, як о. Василь Й. Кундрат навщівив Осифа Кудзея мі повів, же він має велє стишків написаных і нигде непублікованых, а же як буду хотіти, кідь другыраз піде до Нягова, навщівить пана Кудзея і мі їх принесе на публікованя. Першы стишкы О. Кудзея мі приніс в децембрі 1996 р. тісно перед тым, як ся стала трагічна автогаварія за Чірчом (окр. Стара Любовня), при котрій єромонах Василь Й. Кундрат 20. децембра 1996 трагічно загынув.

Другый стишок О. Кудзея **До нового року** был у *Благовістнику* опублікованый в януарі 1997 р. ведно із справов о трагічній події, яка постигла єромонаха Василя Й. Кундрата. У фебруарі 1997 р. были в *Благовістнику* опублікованы два стишкы О. Кудзея: **За отцєм Василєм** і **Хворота**, а в слідуючїх ціслах много далшых стишків і баєк.

Зато к інформації у высшеуведженій статі з *Народных новинок* як бывший шефредактор *Благовістника* в р. 1995 – 1999 додаю: Є правда, же єромонах Василь Й. Кундрат, дасть ся повісти, обявив талантованого русиньского поэта і байкаря Осифа Кудзея з Нягова, але не є правда, же Кудзей спонуковав писати стишкы в р. 1997 (тогда уж был на правді Божій), але было то уж в році 1996.

Зато посылам тоту познамку на публікованя до *Народных новинок*, жебы кідь раз ся діти будуть учіти о русиньскім поетови Осифови Кудзеєві, абы мали правдивы інформації.

Владимір ТІМКОВІЧ, Кошці

Русиньскый язык – на Пряшівскій універзіті

Од року 2005 Пряшівска універзіта має право уділевати академічний тїтул „бакаларь“ по абсолвованю 3-річного студійного програму **Русиньскый язык і література** в комбінації з іншыма предметами в рамках студійного одбору **Учителство академічных предметів**.

В академічній році 2009/2010 Пряшівска універзіта отворяє слідуючі комбінації:

Філософична факулта: русиньскый язык і література в комбінації з російським языком і літературов, історіов, німецьким языком і літературов,

Факулта гуманітних і природных наук: русиньскый язык і література в комбінації з англійським языком і літературов, біологіов, географіов, словенським языком і літературов, вытварнов выховов,

Факулта шпорту: русиньскый язык і література в комбінації з тілеснов выховов.

В наслідуючїм році ся не отворяє студіум русиньского языка з музичнов выховов і з набоженьсков выховов, але предпокладеме, же по комплексній акредітації, котров у тім періоді переходить Пряшівска універзіта, буде мож отворити дакотры новы комбінації з русиньским языком, о чім будеме вас вчас інформовати.

Віриме, же і высшеуведжены комбінації заінтересують абсолвентів середніх школ і же проявлять бівший інтерес о студіум русиньского языка і літературы, як дотеперь. В рамках того студія ся можуть веце дізнати нелем о русиньскім языку, літературі, але тыж о історії Русинів, як і о розлічных аспектах русиньской культуры. Студійный програм Русиньскый язык і література є отвореный про каждого, кого інтересує русиньскый і хто перспективно уважує ся нєв занимати на професіональний уровни. Віриме, же міджі будучіма високошколаками ся найдуть і такы.

Веце інформацій о можностях студія на Пряшівскій універзіті найдете на www.unipo.sk, а конкретно інформації о можностях студія русиньского языка і літературы дістанете і на телефоннім числі **Інштїтуту русиньского языка і культуры ПУ 051/77 203 92** або **0907 629 127**. -ап-

ОПРАВА

В попередніх новинках у статі на 1. стор. *Знаме нелем „конгресовати“*, але і *забавляти ся* настала хыба. Правильно мать быти, же першу ціну авто Шкода Фабія вылосовав председа Світовой рады Русинів **П. Р. Магочій**, а не А. Сервіцька, она лем прочітала число вылосованой вступенкы і вызвала єй властника, жебы собі пришов перевзяти ключі од главной ціны. Перебачте за зроблену хыбу.

Настав час заплатити передплатне на рік 2009

Народны новинки – поштов 2. класы: Словенсько – 8,50 €, сусідні штаты 21 € або 29 \$, остатні штаты 26 € або 39 \$, поштов 1. класы: остатні штаты – 30 € або 44 \$.

Русин – поштов 2. класы: Словенсько – 5 €, сусідні штаты 20 € або 27 \$, остатні штаты 23 € або 32 \$, поштов 1. класы: остатні штаты – 25 € або 34 \$.

Заплатити мож банковым чеком, особно в редакції або на число рахунку: 1386912153/0200 у **Вшеобецній уверовій банці в Пряшові**. Інформації к передплатному в банці:

Name, Address: **Rusyn a Narodny novinky, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovak Republic.** IBAN: **SK540200000001386912153**, SWIFT: **SUBASKBX, Všeobecná úverová banka, a. s., Mlynské nivy 1, 829 90 Bratislava, Slovak Republic,** Telex **93 297, 93 347, over VÚB, pobočka Prešov, Masarykova 13, 081 86 Prešov.** Details od payment

Ваша редакция Вам выштыкым допереду дякує.

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать **Русин і Народны новинки** за помочи Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мгр. Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 051/772 56 29. Передплатне на рік 8,50 €, до сусідніх штатів – 21 € або 29 \$, до загранича поштов II. кл. 39 \$ або 26 €, поштов I. кл. 44 \$ або 30 €, заплатити мож і в редакції, банковым переводом або поштовов поужажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, pobočka Prešov. Реґістрачне ч. **МК SR 417/91, МІС 49 438.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novinky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusyn a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2